

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stane Kralovec

(Nadaljevanje)

"Tako bodo tudi meni predložili... Vljudo, ne da bi mi podali roke, prav tisti ljudje, ki... Nihče ne bo več ponosen na to, da ga bom vodil v parku za roko, nihče mi ne bo več nevoščljiv in nihče ne bo več posnemal mojega vedenja... Ampak to še ni tisto!... Sramota, sramota, to je glavno!... Zaradi česa sramota? Ker so me udarili? No, saj teple so me tudi že v kadetnici. Takrat me je debeli Schwartz udaril in mi izbil zob... pa ni bilo nič iz tistega!... Potem sva se pomirila in sva bila do konca kadetnice najboljša prijatelja!... Pa me ni nihče zaničeval! Zakaj pa zdaj ni tako? Ali ni vseeno? Prav tako mi je tekla kri in prav tako sem padel... Zakaj ne?"

Na to otoplo vprašanje brez izhoda ni bilo v Zarudinovi glavi odgovora. Samo čutil je, da je do glave padel v nekako kalno blato brez dna in da brezupno pada, ne da bi okrog sebe kaj videl ali razumel.

"Če bi pa on sprejel dvoboj in me zadel s kroglo v obraz, bi me še bolj bolelo in bi bilo ostudneje, kot je zdaj, pa me vendar ne bi nihče zaničeval zaradi tega, ampak vsi bi me pomilovali. Torej je med kroglo in med... pestjo... kakšna razlika? Zakaj?"

Mislil so šle kot pri dirki. Globoko v njih je pa začelo kiliti nekaj novega, vznemirjenega po nepopravljivi nesreči in prestanih mukah; zdelo se mu je, da je to že nekaj bivalo, pa je že pozabil nanj tekot svojega lahkega, praznega in hrupnega častniškega življenja.

"Von Deutz na primer se je prekal z menoj o tem, če te udarijo po levem licu, da je treba nastaviti desnega, pa je še sam takrat prišel in vpil in krillil z rokami ter se razburjal, da 'oni' ni hotel sprejeti dvoboja!... Saj so prav za prav ti krivi, da sem hotel udariti 'onega' z bičem... Pa vsa moja krivda obstoji v tem, da se mi ni posrečilo udariti... Ampak to je nezmiselnost, krivično!... Ampak vseeno je sramota... in ne morem več ostati pri polku!..."

Zarudin se je onemogel zgrabil za glavo in jo butal po blaznici ter mehanično sledil prazni, mučni bolečini v očesu. Hipoma ga je navdala strašna, silna, njemu samemu mučna hudobnost.

"Pograbil bi za samokres pa napadel in ubil... kroglo za kroglo. Pa z nogami ga bom tolkel po obrazu, kadar se bo zvrnil... naravnost po obrazu, v zobe, v oči!..."

Obkladek je mokrino in težko plosnil na tla. Zarudin je prestrašen odprl oči in videl medlo razsvetljeno sobo, podstavek z vodo in mokro brisačo ter črno, plaho okno, ki je zagonetno gledalo nanj kot črno oko.

"Ne, vseeno... to ne bo pomagalo!" si je mislil in se pomiril v onemoglem obupu. "Vseeno je, vsi so videli, kako so me tepli po obrazu in kako sem ležal na vseh štirih... Pretepen, pretepen... po gobcu sem dobil... Pa ni mogoče izpremeniti!... Nikdar več ne bom srečen in prost!"

Zopet se mu je nekaj ostro in jasno kot še nikdar posvetilo v možganih.

"Ali sem pa res bil kdaj prost? Saj prav zato zdaj ginem, ker ni bilo moje življenje nikdar prosto, lastno... Mar bi jaz sam od sebe šel na dvoboj, mar bi ga hotel tepiti z bičem?... In ne bi me zbili in vse bi bilo dobro, srečno... Kdo in kdaj si je izmislil, da je treba razžaljenje oprati s krvjo?... Kaj?... Ne vem, ampak od polka moram iti!..."

Njegove onemogle in nespretnosti misli so se skušale dvigniti in so padale kot ptica s priznanimi peruti. Kamorkoli se je vrgel njegov

razum, vedno se je v krogu vračal na to, da mora iti od polka, ker je za vedno osramočen.

Nekoč je Zarudin videl, kako se je muha, ki je padla v gost pljunek, zaletavala po tleh, za njo se je pa vlekle zoprna sluz, ki ji je usodno in oblastno sprejemala tačice in krila. Očividno je bilo, da je za njo vse končano, čeprav je še lezla, se iztegovala na nožicah in se na vso moč skušala opravičiti sline... Takrat se je Zarudin v gnusu stresel in se obrnil v stran in sedaj mu je bilo, kakor da se ne bi spominjal, ampak kakor da ga je skrita zavest, nekaj podobnega bledenju spomnilo na to nesrečno muho. Potem je Zarudin — najbrže se mu je bledelo — hipoma ne prav jasno videl dva kmeta. Zmerjala sta se, tepla in eden je udaril drugega po ušesu. Ta sivi, je padel; nato je vstal in si brisal s srajčnimi rokavom kri, ki mu je tekla iz nosa, in prepičano rekel: "Osel!"

"Pa to sem vendar nekoč videl!" se je končno spomnil Zarudin in zopet zavestno zagledal napoli temno, nemo sobo in svečo na mizi. "Potem sta še skupaj pila v kleti..."

Zopet je najbrž zadremal, ker sta sveča in soba nekam izginili, vendar ni nekako nehal misliti in ko je iz mraka stopila predenj sveča, je obenem razbral svoje misli.

"Ni mogoče živeti ob taki sramoti... tako. Torej je treba umreti! Toda jaz ne bi rad umrl, komu je pa potem treba? Meni že ne!... Reputacija? Kaj me briga reputacija! Kaj mi koristi reputacija, ko je pa treba umreti! Ampak saj moram iti od polka... Kako naj pa potem živim?"

Motna nerazumljiva in tuja se mu je slikala bodočnost in Zarudin se je onemogo umaknil od nje. Tako se je vsakokrat, ko mu je začelo strašno hrepenenje po sreči nekaj pojasnjevati, megla, ki mu je pokrivala možgane, spuščala niže in zopet je Zarudin pred praznino brez izhoda.

Noč je minila in težka tišina je vladala za oknom, kakor da bi na vsem svetu edino Zarudin živel in trpel.

Na mizi je brlela sveča in njen enakomerni in rumeni plamen se je mrtvaško mirno vzpenjal kvišku. Zarudin je z enim očesom, ki se je lesketalo od mrzlice in obupa, zrl v luč in je ni videl, ker ga je vsega obdajala črna megla neskončno kmeeh, onemoglih misli.

Med kaosom posameznih spominov, predstav, čustev in misli je bilo eno silnejše od vsega drugega in je kot zvenela nit otočnosti segala čisto do srca. To je bila bolečina in tožnja zavest, da je popolnoma zapuščen. Tam nekje so živeli, se veselili, smejali in morda celo govorili o njem milijoni ljudi, on je pa bil sam. Zarudin je skrbno klical predse en obraz za drugim. Mrzlo in tuje so vstajali v blede vrsti; v njihovih potezih je videl samo škodoželjnost in radovednost. Teda se je Zarudin plaho in otožno spomnil Lide. Pred oči mu je stopila taka, kot jo je videl zadnjikrat: Imela je velike, črne oči, domačo jopico na nežnem, slabotnem telesu in razpuščene lase. V njenem obrazu pa ni začutil Zarudin ne škodoželjnosti, ne zaničevanja. Gledala ga je z žalostnim očitanjem in v njenih neveselih očeh je videl, da je še nekaj mogoče. Spomnil se je tistega prizora, ko ji je odrekel v času njenega najhujšega gorja. Kakor nož ostru zavest, da je vse za vedno izgubljeno, se je globoko zarezalo v Zarudinovo dušo.

"Saj je ona takrat gotovo še bolj trpela kot zdaj jaz... Jaz sem jo pa pahnil od sebe... in sem celo želel, da bi se utopila, da bi umrla!..." (Dalje prihodnjic.)

Na obisku pri mogočnih robotih

Ivan Vuk

2

Po vsem tem drsališču sikaajo debele, drobne, ognjenorodeče kače, se vijajo, izvijajo semintje. Tam debele, okorne, neupogljive, tu sune pet tanjše, drobne, dolge, cele vrvi, prožne, zvijajoče se. In vse v rdečegnjem žaru, zvijajoči se zube. V velikem polukrogu se zvijajo, izginjajo v nekako žrelo, prodirajo skozi nekako barijero, ki je postavljena sredi dvorane. Nekakšna sluz se izceja tam v tistih zobeh, ki požirajo ognjene vrvi. Skozi stanjene zobe polzejo z naglico, spolsko ognjene, kakor jegulje in se pojavljajo na drugi strani barijere vse tanjše ter se ovijajo na vrtečo se navijalnice, tuljavo, vse še žarečognjene.

"Vroč valjarna žica," je rekel inženjer. "Tisti 'ingoti', 60 mm v kvadratu, ki so jih prepeljali še vse žareče iz Javornika, jih sedaj tu, na Savi, v pečeh tam na desni, še enkrat do belega razbelijo. 'Sngoti', tiste železne palice v dolgoti po 160 do 180

mm, težke do 50 kg, prenese delavec kovinar z močnimi dolgimi kleščami in s pomočjo dvigala do tiste barijere, valjarne, ter sune palico v režečo odprtino, nekakšni kleščeni valjar. Vidi-te?!"

Filmska igralka Ruth Roman.

Videl sem.

"Evo, slišiš," je pokazal sodrug France, "kako je zatreskala? Kakor bi prasknila strela iz oblakov? Nekaj iskrič žilindre je odskočilo in žrelo, le pogled, požira palico, a na drugi strani se vije že tanjša, a zato daljši kos." Dva delavca ga primeta z dolgimi kleščami, kakor dva čarovnika, in vtakneta tisto dolgo palico v drugo, še tesnejšo žrelo v barijeri—valjarni. Železna palica se še bolj zvija, na drugi strani se pokaže še bolj tanka, in se zvija že kakor prava kača vedno v večjih kolobarjih, da je drsališče v dvorani že skoraj premajhno. Žrelo golta to dolgo kačo, to ribo-jeguljo, vso žarečognjeno in jo izbljuva na drugi strani še daljšo, še bolj vijugasto, 6 mm v premeru, ki se navija okrog vrteče navijalnice, kakor se navija predica napredena nit na navijalnicotuljavo. Sedaj je tista železna palica, takozvani "ingoti", postala žica.

In v tem rdečegnjem zublju, v njegovi senci stoje delavci-kovinarji kakor črni čarovniki z dolgimi kleščami, podobnimi čarovnim palicam, ter zgrabijo sedaj tu sedaj tam tisto ognjeno, žarečo vrv-kačo ter jo spret-

TRICOLOR GREETS LIBERATORS OF FRENCH TOWN

RESIDENTS OF TOWN in northern France fly the national colors from their windows as U. S. military police march in after the city had been shelled by artillery and the Germans forced to retire. The sprawled figure in the foreground is that of a dead Nazi. Signal Corps Radiophoto.

no naravnava—vtikajo v žrelo-valjar, ki tisto kačo-vrv bolj stisne in še tanjšo naredi.

Nenavadno očarljiv je pogled na to iztegovanje žice iz debelih, štiriglatih železnih palic-zaglov. Ali po osem ur vsak dan tako loviti te ognjene, smukajoče in polzeče potuhnjene ognjene kače, paziti, da ne pobegnejo kam, ali da se ne zapletejo med noge, ki bi takoj zoglele, ni zabava. To zahteva moči, samozatajevanja. To je borba za vsakdanji kruh, za ohranitev samega sebe in svojega jaza. Zemlja-ruda, pokoriti se volji in vsemogočnosti človeka, je vedno zopet pripravljena, čeprav oblikovana v drugačen element, da, če le more, ugrizne svojega gospodarja-človeka.

"Da ni v tem tudi molčeti nauk človeku-delavcu?" sem pomislil. "Saj vsi ti čarovniki delavci-kovinarji, ki spreminjajo zemljorudo v element, ki je koristen človeku, ne žanjejo sadu za svoje delo, nego ga žanje tretji, tisti človek-velk.—Človek-bog pa samo toliko, da komaj živi."

In rekle mi je v mislih: "Oglej si, o človek-bog, nauk zemlje-rude in uči se iz njega." "Videli smo," je rekel sodrug Andrej in spravlil kameru. "Stopimo v mrzlo valjarno žico."

Množica strojev, kakor na kakšnem zborovanju zborovalci. Vsi govore, gestikulirajo, kakor da hočejo nekaj važnega dokazati, s svojimi rokami vlečejo debelo žico po nekakšni umazani, milnati tekočini in si jo vtikajo v stisnjene brezboje čeljusti, ki pa so tako močne, da na strani polzi vsa stisnjena, stanjšana žica, tam dalje pa se vrtil kolobar, na katerega se navija ta stisnjena 5 mm debela

žica. Celi kupi mrzlo zvaljane žice so natakajeni na obroče, izpeljane skozi razne stroje, in zopet se vijejo na druge obroče, gotove, da jih ali položijo v kotel s peklensko vročino, kjer bodo zgubile svojo negibnost in bodo prožnejše, kjer bodo dobile temnomodro ali belo barvo, ali pa se bodo poljubile z bakreno galico ter tako postale pobakrene žice, pripravljene, da se bo njih izprehajal električni tok, letele besede brzoglavne ali pa po radiu prenašale pesmi in vsele koračnice, valčke in arije ljubezni.

Iz tistih 60 mm debelih železnih palic, ki sem jih gledal, kako so se v vroči valjarni raztezale kakor ognjene kače v 48 mm, 38 mm debelosti, tukaj v mrzli valjarni pa v 6 mm in še tanjše, dokler niso postale vitke za 5 mm in še vitkejše, so sedaj tukaj bakrene žice in bele in temnomodre, kakršne vise v tr-

ON LAST HILL BEFORE CHERBOURG

AMERICAN INFANTRYMEN use a long hedge as a screen against occasional enemy machine-gun fire, as they advance to take the last hill before the vital French port of Cherbourg, France's largest port which is now in the hands of the Yanks. Signal Corps Radiophoto.

"Kako pa nastanejo temnomodre in bele," sem vprašal in ogledoval svitek beloblesčih žic, kakor da so iz platine.

"Ko je žica izvaljana v dimenzijo, ki jo hočemo, se zloži v posebne kotle. Le pogledite!"

Stopila sva v drugo dvorano. Visoko, s svetlimi okni ali prazno. Samo kotli so bili tam, ki so bili vgrajeni v tla; cela vrsta jih je bila in strašna vročina je puhtela iz njih.

"Kurimo z elektriko," je rekel inženjer. "Temperaturo reguliramo po merilnih napravah tam ob stenih."

Dal je odpreti pokrov enega takega kotla.

"Poglejte!"

(Dalje prihodnjic.)

Razni mali oglasi

NA PRODAJ dve nadst. zidana hiša, prodajalna in tri stan.—po 4 sob. Gorka voda toplota, "stoker"—prinaša \$1800.00 letno. 405 Ogden ave. Downers Grove, Ill. Phone 1437 W.

POTREBUJEMO

"PUNCH PRESS"

OPERATORJE

Oglasite se na:

2347 West 18th Street

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.....

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

.... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
.... Cene zmerno, unizsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno letno naročnino. Če va člani še plačajo pri asecmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vročka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj namaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zrušč. države in Kanado	Čl. \$6.00	Za Chicago in okolico	Čl. \$7.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.50
2 tednika in	3.50	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50
Za Evropo je		\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1. Ime..... Čl. društva št.

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. Čl. društva št.

3. Čl. društva št.

4. Čl. društva št.

5. Čl. društva št.

Mesto..... Država.....

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐